ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 2ας Οκτωβρίου 1990 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Με τις αποφάσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen (Συλλογή 1988, σ. 2321 και 2355 αντιστοίχως), το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου ήταν ανίσχυρος καθόσον δεν προέβλεπε τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, κατ' εφαρμογή δεσμεύσεως που είχαν αναλάβει δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του οικείου έτους αναφοράς. Το 1989, το Συμβούλιο έλαβε νέα μέτρα προς συμμόρφωση με τις αποφάσεις αυτές, προσθέτοντας ένα νέο άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84. Οι δύο υποθέσεις οι οποίες εκκρεμούν τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου, C-189/89, Spagl, και C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585), οφείλονται σε ερωτήματα που υπέβαλε το Finanzgericht München, τα οποία αναφέρονται στην ουσία στο αν τα μέτρα αυτά είναι κατάλληλα ή παραβιάζουν θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου.

2. Ο Spagl, προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-189/89, εκμεταλλεύεται ένα αγρόκτημα στη Βαυαρία, εκτάσεως περίπου 12 εκταρίων. Την 1η Απριλίου 1978 υπήχθη στο κοινοτικό σύστημα μη εμπορίας και ανέλαβε την υποχρέωση να μην εμπορεύεται γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα για πέντε έτη. Κατά την περίοδο αυτή βελτίωσε τις εγκαταστάσεις της εκμεταλλεύσεώς του με σκοπό να επαναλάβει την παραγωγή γάλακτος. Όταν έληξε, στις 31 Μαρτίου 1983, η υποχρέωσή του, δεν ήταν σε θέση να επαναλάβει αμέσως την παραγωγή λόγω ελλείψεως κεφαλαίων προς αγορά γαλακτοπαραγωγών ζώων. Αντ' αυτού αγόρασε μοσχάρια και τα εξέθρεψε ο ίδιος, επανέλαβε δε την παραγωγή με δώδεκα αγελάδες τον Μάιο ή τον Ιούνιο του 1984. Στο μεταξύ είχε αρχίσει να ισχύει, από 1ης Απριλίου 1984, το σύστημα συμπληρωματικής εισφοράς (ή ποσοτήτων αναφοράς για το γάλα). Ο Spagl υπέβαλε αίτηση στις γερμανικές αρχές για τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς βασιζομένης στις παραδόσεις γάλακτος που είχε πραγματοποιήσει πριν υπαχθεί στο σύστημα μη εμπορίας, ήτοι 31 656 κιλά. Όμως, η ποσότητα αναφοράς του καθορίστηκε σε μηδέν, διότι δεν είχε παραγάγει γάλα το έτος 1983, το οποίο είχε επιλέξει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ως έτος αναφοράς.

3. Με απόφαση της 4ης Απριλίου 1986, το καθού της κύριας δίκης Hauptzollamt Rosenheim απέρριψε διοικητική ένσταση κατά του καθορισμού της ποσότητας αναφοράς, οπότε ο Spagl προσέφυγε δικαστικώς κατά της αποφάσεως αυτής. Μέχρις ότου το αιτούν δικαστήριο εξετάσει την προσφυγή θεσπίστηκε το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84. Εντούτοις θεωρήθηκε ότι και πάλι δεν ήταν δυνατό να λάβει ο Spagl ποσότητα αναφοράς, διότι δεν πληρούσε την προϋπόθεση του άρθρου 3α, ότι η υποχρέωση μη εμπορίας έπρεπε να είχε λήξει μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1983.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

4. Το εθνικό δικαστήριο αμφιβάλλει για το αν συμφωνεί αυτός ο καθορισμός του χρονικού περιορισμού του άρθρου 3α προς τις γενικές αρχές του δικαίου, ιδίως προς την αρχή του σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων και την προστασία της ιδιοκτησίας, καθώς και προς τους στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής όπως καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης. Το εθνικό δικαστήριο εξέφρασε επίσης αμφιβολίες ως προς το κύρος του περιορισμού, όσον αφορά τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς βάσει του άρθρου 3α, σε ποσοστό 60 % της προηγουμένης παραγωγής. Γι' αυτό υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής δύο προδικαστικά ερωτήματα:

« Είναι έγκυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989,

1) καθόσον σύμφωνα με το άρθρο 3α, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, οι παραγωγοί, των οποίων η περίοδος μη εμπορίας, κατ' εκτέλεση της υποχρεώσεως που ανέλαβαν στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77, έληξε πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983 ή πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983, χωρίς εντούτοις στην κρίσιμη περίοδο αναφοράς να έχουν παραγάγει καθόλου γάλα, δεν λαμβάνουν ειδική ποσότητα αναφοράς στο πλαίσιο της ρυθμίσεως των ποσοστώσεων γάλακτος,

2) και σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1, καθόσον η ειδική ποσότητα αναφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 3α, παράγραφος 2, ισούται προς το 60 % μόνο της ποσότητας γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος, η οποία ελήφθη ως βάση για την περίοδο μη εμπορίας ή μετατροπής . »

5. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι, όταν υποβλήθηκε το προδικαστικό ερώτημα, ο Spagl χρωστούσε περί τα 100 000 γερμανικά μάρκα (DM) στο καθού ως εισφορά πλήττουσα το σύνολο των παραδόσεων γάλακτος που πραγματοποίησε τα έτη 1984 έως 1989.

6. Ο Pastätter, προσφεύγων της κύριας δίκης στην υπόθεση C-217/89, εκμεταλλεύεται ένα μικρό αγρόκτημα 13,5 εκτάρια στη Βαυαρία. Στις αρχές του 1981 υπήχθη στο κοινοτικό σύστημα μετατροπής γαλακτοπαραγωγών αγελάδων προς την παραγωγή κρέατος και έλαβε πριμοδότηση υπολογισθείσα βάσει των προηγουμένων παραδόσεών του, ήτοι 83 110 κιλών. Η τετραετούς διαρκείας υποχρέωσή του, που περιελάμβανε υποχρέωση μη εμπορίας γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων, έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 1984, επανέλαβε δε κατόπιν την παραγωγή γάλακτος. Όταν υπέβαλε αίτηση να του χορηγηθεί ποσότητα αναφοράς, αυτή καθορίστηκε καταρχάς στο μηδέν, διότι, όπως και ο Spagl, δεν είχε παραγάγει γάλα το 1983 (έτος αναφοράς). Με απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1985, η Oberfinanzdirektion München απέρριψε διοικητική ένστασή του στρεφομένη κατά του καθορισμού αυτού, οπότε ο Pastätter προσέφυγε ενώπιον των δικαστηρίων. Εκκρεμούσα της προσφυγής του, θεσπίστηκε το άρθρο 3α του κανονισμού 857/84, βάσει του οποίου ο Pastätter μπορούσε να λάβει ποσότητα αναφοράς ίση προς το 60 % των προηγουμένων παραδόσεών του.

7. Εντούτοις το εθνικό δικαστήριο αμφιβάλλει ως προς το αν συμβιβάζεται ο περιορισμός του 60 % προς τις γενικές αρχές του σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της προστασίας της ατομικής ιδιοκτησίας. Στην αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επισημαίνει ότι ο κανόνας του 60 % είναι ιδιαίτερα δυσμενής

για τους μικρούς παραγωγούς, οι οποίοι ενδέχεται να μην μπορούν να συνεχίσουν την εκμετάλλευση των αγροκτημάτων με βάση μια τόσο περιορισμένη ποσόστωση, αναφέρει δε ότι η εκμετάλλευση του Pastätter μπορεί να επιβιώσει οικονομικά μόνον ως αγροτική μονάδα γαλακτοπαραγωγής. Συνεπώς, το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε το ακόλουθο ερώτημα, στην υπόθεση C-217/89, το οποίο είναι στην ουσία ταυτόσημο προς το δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-189/89:

« Είναι έγκυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 1984, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989, καθόσον η ειδική ποσότητα αναφοράς κατά το άρθρο 3α, παράγραφος 2, αντιστοιχεί μόνο σε 60 % της ποσότητας του γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος η οποία ελήφθη ως βάση για την πριμοδότηση μη εμπορίας ή μετατροπής; »

8. Τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν το κύρος δύο ειδικών σημείων του νέου άρθρου 3α του κανονισμού 857/84, ήτοι του περιορισμού σχετικά με τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς, στους παραγωγούς, των οποίων η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής έληξε μετά την 31η Δεκεμβρίου 1983 ή, ανάλογα με την περίπτωση, μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 (στο εξής: χρονικός περιορισμός) και της βάσεως χορηγήσεως της ποσότητας αναφοράς, η οποία είναι το 60 % των προηγουμένων παραδόσεων (στο εξής: κανόνας του 60 %). Για να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαίο να εξεταστεί καταρχάς η σχετική κοινοτική νομοθεσία.

9. Πρέπει να σημειωθεί όμως, καταρχάς, ότι το ζήτημα του κύρους του χρονικού περιορισμού και του κανόνα του 60 % ανακύπτει και σε ορισμένες άλλες υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον του Δικαστηρίου. Το κύρος του χρονικού περιορισμού τίθεται άμεσα στην υπόθεση C-44/90, Reese, και έμμεσα στην υπόθεση C-85/90, Dowling. Το κύρος του κανόνα του 60 % τίθεται άμεσα μεν (μεταξύ άλλων ζητημάτων) στην υπόθεση C-44/89, von Deetzen (αριθ. 2), έμμεσα δε στην υπόθεση C-104/89, Mulder (αριθ. 2), στο πλαίσιο αγωγής του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, καθώς επίσης και στο πλαίσιο μεγάλου αριθμού άλλων αγωγών αποζημιώσεως που άσκησαν κατά του Συμβουλίου και/ή της Επιτροπής γεωργοί οι οποίοι είχαν μετάσχει στα συστήματα μη εμπορίας και μετατροπής.

Η κοινοτική νομοθεσία

10. Ανησυχώντας για τα αυξανόμενα κοινοτικά πλεονάσματα γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων, το Συμβούλιο εξέδωσε στις 17 Μαΐου 1977 τον κανονισμό 1078/77 (JO L 131, σ. 1), με τον οποίο θεσπίστηκε ένα σύστημα πριμοδοτήσεων για τους παραγωγούς που ανελάμβαναν την υποχρέωση να μην εμπορεύονται γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα για συγκεκριμένη περίοδο (πριμοδότηση μη εμπορίας) ή να παύσουν τις παραδόσεις γάλακτος και να ωθήσουν προς την παραγωγή κρέατος τα γαλακτοπαραγωγά ζώα τους (στο εξής: πριμοδότηση μετατροπής). Η υποχρέωση μη εμπορίας διαρκούσε πέντε έτη, η δε υποχρέωση μετατροπής τέσσερα έτη (άρθρα 2 και 3). Και στις δύο περιπτώσεις η πριμοδότηση μετατροπής καθορίστηκε σε σχέση με τις παραδόσεις γάλακτος κατά τους δώδεκα μήνες που προηγούντο του μήνα υποβολής της σχετικής αιτήσεως [άρθρο 4 του κανονισμού 1078/77, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1041/78 του Συμβουλίου (JO L 134, σ. 9)]. Η δυνατότητα υπαγωγής νέων γεωργών στο σύστημα αυτό έπαυσε να υφί-

σταται στις 15 Σεπτεμβρίου 1980, όσον αφορά την πριμοδότηση μη εμπορίας, και στο τέλος του έτους εμπορίας γάλακτος 1980/1981, όσον αφορά την πριμοδότηση μετατροπής [κανονισμός (ΕΟΚ) 1365/80 του Συμβουλίου που τροποποίησε τον κανονισμό 1078/77 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 213)].

11. Συγχρόνως με τη θέσπιση των πριμοδοτήσεων μη εμπορίας και μετατροπής, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1079/77 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/018, σ. 79), με τον οποίο επιβλήθηκε εισφορά συνυπευθυνότητας σε όλους τους παραγωγούς γάλακτος βάσει των ποσοτήτων γάλακτος που αυτοί παρέδωσαν και πώλησαν.

12. Τα μέτρα αυτά αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά για τη συγκράτηση της αυξήσεως της παραγωγής γάλακτος, οπότε την 1η Απριλίου 1984 η Κοινότητα θέσπισε ένα σύστημα ελέγχου της παραγωγής βασιζόμενο σε μία συμπληρωματική εισφορά, επιβαλλόμενη στους παραγωγούς γάλακτος, η οποία υπολογίστηκε με βάση τις πλεονασματικές παραδόσεις γάλακτος πέραν της ετήσιας ποσότητας αναφοράς (γνωστή γενικώς ως ποσόστωση). Προς τούτο, με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου (ΕΕ L 90, σ. 10) προστέθηκε ένα νέο άρθρο 5γ στον κανονισμό (ΕΟΚ) 804/68 περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82). Δυνάμει του άρθρου 5γ, παράγραφος 1, η εισφορά καταβάλλεται είτε από τους παραγωγούς γάλακτος (εναλλακτική λύση Α), είτε από αγοραστές γάλακτος ή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι τη μετακυλίουν στους παραγωγούς που τους παρέδωσαν το γάλα ανάλογα με το πόσο συνετέλεσαν στην υπέρβαση της ποσότητας αναφοράς του αγοραστή (εναλλακτική λύση Β). Το άρθρο 5γ, παράγραφος 3, ορίζει ότι το σύνολο των ποσοτήτων αναφοράς που χορηγήθηκε σε παραγωγούς ή σε αγοραστές δεν μπορεί να υπερβεί μια συνολική εγγυημένη ποσότητα, η οποία ισούται με το σύνολο των ποσοτήτων γάλακτος που παραδόθηκαν εντός κάθε κράτους μέλους κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους 1981, προσαυξημένες κατά 1 %, καθορίζει δε τις εγγυημένες ποσότητες για κάθε κράτος μέλος. Στο πλαίσιο της συνολικής ποσότητας για την Κοινότητα, με το άρθρο 5γ, παράγραφος 4, συνιστάται κοινοτική εφεδρική ποσότητα, για τη συμπλήρωση, κατά την έναρξη κάθε δωδεκάμηνης περιόδου, των εγγυημένων ποσοτήτων των κρατών μελών στα οποία, λόγω της εφαρμογής του καθεστώτος της εισφοράς, δημιουργούνται ιδιαίτερες δυσκολίες. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1335/86 του Συμβουλίου (ΕΕ L 119, σ. 19) τροποποίησε το άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68, μειώνοντας τις εθνικές εγγυημένες ποσότητες κατά 3 % σε δύο στάδια μεταξύ 1ης Απριλίου 1987 και 31ης Μαρτίου 1989.

13. Ο κανονισμός 857/84 του Συμβουλίου (ΕΕ L 90, σ. 13) θέτει τους γενικούς κανόνες περί της εφαρμογής του συστήματος της εν λόγω εισφοράς, ειδικότερα δε περί του καθορισμού των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς ή ποσοστώσεων, δηλαδή των ποσοτήτων που εξαιρούνται της συμπληρωματικής εισφοράς. Βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παρέδωσε ο παραγωγός (εναλλακτική λύση Α) ή που αγόρασε ο αγοραστής κατά το ημερολογιακό έτος 1981 (εναλλακτική λύση Β), προσαυξημένη κατά 1 %. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι στο έδαφός τους η ποσότητα αναφοράς είναι ίση με την ποσότητα γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που παραδόθηκε ή αγοράστηκε κατά το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983, πολλαπλασιαζομένη με ποσοστό που καθορίζεται κατά τρόπο ώστε να μην ξεπεραστεί η εγγυημένη ποσότητα που καθορίστηκε για το οικείο κράτος μέλος. Το ποσοστό αυτό μπορεί να μεταβληθεί ώστε στο πλαίσιο της εθνικής εγγυημένης ποσότητας να δημιουργηθεί μια εφεδρική ποσότητα που μπορεί να χορηγηθεί στις αναφερόμενες στα άρθρα 3 και 4 κατηγορίες παραγωγών (άρθρα 2, παράγραφος 3, και 5).

14. Δυνάμει των άρθρων 3 και 4, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν ειδικές ή συμπληρωματικές ποσότητες αναφοράς σε παραγωγούς σε ειδικές περιπτώσεις, όπως σε εκείνους που προσυπέγραψαν ένα σχέδιο αναπτύξεως της γαλακτοκομικής παραγωγής (άρθρα 3, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 1, περίπτωση β), σε νέους καλλιεργητές (άρθρο 3, παράγραφος 2) και σε παραγωγούς που ασκούν το γεωργικό επάγγελμα ως κύρια απασχόληση (άρθρο 4, παράγραφος 1, περίπτωση γ). Βάσει του άρθρου 4α, προστεθέντος με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 590/85 του Συμβουλίου (ΕΕ L 68, σ. 1), παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να παραχωρούν τις ποσότητες αναφοράς που δεν χρησιμοποίησαν οι παραγωγοί ή αγοραστές στους παραγωγούς ή αγοραστές της ίδιας περιοχής ή, ενδεχομένως, άλλων κρατών, παραχωρώντας τις ποσότητες αυτές κατά προτεραιότητα εντός της ίδιας περιοχής και, ενδεχομένως, μεταξύ άλλων περιοχών.

15. Με τα προσφάτως θεσπισθέντα άρθρα 3β και 3γ του κανονισμού 857/84 επεκτείνεται η δυνατότητα των κρατών μελών να παραχωρούν ποσότητες αναφοράς σε παραγωγούς σε ειδικές περιπτώσεις. Το άρθρο 3β προστέθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3880/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 378, σ. 3) και επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν περαιτέρω συμπληρωματικές ή ειδικές ποσότητες αναφοράς σε ορισμένες κατηγορίες παραγωγών, περιλαμβανομένων εκείνων που προσυπέγραψαν σχέδιο αναπτύξεως, των νέων παραγωγών και εκείνων των οποίων η ποσότητα αναφοράς δεν υπερβαίνει τα 60 000 κιλά. Βάσει του άρθρου 3γ, προστεθέντος με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1183/90 του Συμβουλίου (ΕΕ L 119, σ. 27), τα κράτη μέλη υποχρεούνται να χορηγούν επιπλέον ποσότητα αναφοράς σε παραγωγούς με ποσότητα αναφοράς κάτω των 60 000 κιλών (ή 100 000 κιλών σε ορεινές περιοχές) και, εφόσον υπάρχει διαθέσιμη ποσότητα αναφοράς, σε παραγωγούς που βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση διότι άφησαν εν μέρει αχρησιμοποίητο το παραγωγικό δυναμικό τους. Προς ελευθέρωση των βάσει του άρθρου 3γ χορηγουμένων ποσοτήτων αναφοράς, ο κανονισμός 1183/90 θεσπίζει ένα νέο κοινοτικό σύστημα, βάσει του οποίου καταβάλλονται αποζημιώσεις σε παραγωγούς που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εγκαταλείψουν οριστικά την παραγωγή γάλακτος.

16. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 775/87 του Συμβουλίου (ΕΕ L 78, σ. 5) προβλέπει την προσωρινή απόσυρση ή αναστολή του 5,5 % των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς σε δύο στάδια μεταξύ 1ης Απριλίου 1987 και 31ης Μαρτίου 1989, παρέσχε δε αποζημιώσεις στους παραγωγούς ανάλογα με τις αποσυρόμενες ποσότητες.

17. Το ποσό της εισφοράς καθορίστηκε αρχικά στο 75 % της ενδεικτικής τιμής του γάλακτος σε περίπτωση εφαρμογής της εναλλακτικής λύσεως Α και στο 100 % σε περίπτωση εφαρμογής της εναλλακτικής λύσεως Β, ανέρχεται δε σήμερα στο 115 % της ενδεικτικής τιμής και για τις δύο εναλλακτικές λύσεις [βλ. κανονισμό (ΕΟΚ) 774/87 του Συμβουλίου (ΕΕ L 78, σ. 3) και τον προαναφερθέντα κανονισμό 3880/89].

18. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1546/88 θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή της συμπληρωματικής εισφοράς (ΕΕ L 139, σ. 12) και αντικαθιστά προηγούμενο κανονισμό [κανονισμός (ΕΟΚ) 1371/84 (ΕΕ L 132, σ. 11)]. Ιδιαίτερα σημαντικό για τις υπό κρίση υποθέσεις είναι το άρθρο 9, παράγραφος 2 (προηγουμένως: άρθρο 6, παράγραφος 2), βάσει του οποίου τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγήσουν ποσότητα αναφοράς σε άτομα που άρχισαν τις δραστηριότητές τους μετά την έναρξη της περιόδου αναφοράς με διαδικασία ανάλογη αυτής του άρθρου 5, παράγραφος 4, στοιχείο β, του ίδιου κανονισμού, ήτοι βάσει των πωλήσεων ή παραδόσεών τους των τελευταίων δώδεκα μηνών της δραστηριότητάς τους προ της 1ης Απριλίου 1984, πολλαπλασιαζομένων με το κατάλληλο ποσοστό. Στην περίπτωση των παραγωγών που παρήγαν γάλα για διάστημα μικρότερο από δώδεκα μήνες, τα κράτη μέλη καθορίζουν ποσότητα αναφοράς βάσει των πραγματοποιηθεισών πωλήσεων ή παραδόσεων.

19. Στην αρχή οι κοινοτικοί κανόνες δεν προέβαιναν σε ειδική ρύθμιση για τη χορήγηση ποσοτήτων αναφοράς σε γεωργούς οι οποίοι, λόγω της συμμετοχής τους στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής, δεν είχαν παραγάγει γάλα κατά το έτος αναφοράς. Όπως αναφέρθηκε, το Δικαστήριο έκρινε, με τις αποφάσεις στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, ότι ο κανονισμός 857/84 είναι ανίσχυρος καθόσον δεν προβλέπει τέτοια ρύθμιση.

20. Προς συμμόρφωση προς την απόφαση αυτή και μετά από διαπραγματεύσεις ενός σχεδόν έτους εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 84, σ. 2). Με τον κανονισμό αυτό προστέθηκε ένα νέο άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84, το οποίο προβλέπει την προσωρινή χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς σε παραγωγούς, των οποίων η περίοδος μη εμπορίας ή μετατροπής έληξε μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1983 (ή μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 στα κράτη μέλη όπου η συλλογή γάλακτος των μηνών από τον Απρίλιο έως τον Σεπτέμβριο είναι τουλάχιστον διπλάσια των μηνών από τον Οκτώβριο έως τον Μάρτιο του επομένου έτους) και οι οποίοι δεν έχουν ήδη λάβει ποσότητα αναφοράς δυνάμει των διατάξεων περί νέων παραγωγών του άρθρου 5, παράγραφος 4, περίπτωση β, ή/και του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1546/88. Το άρθρο 3α, παράγραφος 1, περιπτώσεις α έως δ, θέτει ορισμένες περαιτέρω προϋποθέσεις, που έχουν κυρίως ως σκοπό να εξασφαλιστεί ότι οι παραγωγοί που υποβάλλουν αίτηση για τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς σκοπεύουν σοβαρά να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος και είναι σε θέση να το πράξουν. Δυνάμει του άρθρου 3α, παράγραφος 2, η ειδική ποσότητα αναφοράς ισούται προς το 60 % της παραδοθείσας ποσότητας γάλακτος που πωλήθηκε από τον παραγωγό κατά τους δώδεκα ημερολογιακούς μήνες οι οποίοι προηγούνται του μήνα της καταθέσεως της αιτήσεως για τη χορήγηση πριμοδοτήσεως μη εμπορίας ή μετατροπής. Η προσωρινή ποσότητα αναφοράς καθίσταται οριστική εάν εντός δύο ετών από τις 29 Μαρτίου 1989 οι παραγωγοί παράσχουν στην αρμόδια αρχή επαρκείς αποδείξεις για το ότι πράγματι επανέλαβαν τις άμεσες πωλήσεις ή/και παραδόσεις και ότι αυτές οι πωλήσεις ή παραδόσεις έφθασαν κατά τη διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών σε επίπεδο ίσο ή μεγαλύτερο του 80 % της προσωρινής ποσότητας αναφοράς.

21. Για να καταστεί δυνατή η χορήγηση ποσότητας αναφοράς βάσει του άρθρου 3α, η κοινοτική εφεδρική ποσότητα αυξήθηκε. Τούτο έγινε με μείωση των εθνικών εγγυημένων ποσοτήτων κατά 1 % επιπλέον [κανονισμός (ΕΟΚ) 3879/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 378, σ. 1)], αν και η επίπτωση επί των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς αντισταθμίστηκε με μείωση σε 4,5 % του ποσοστού αναστολής που καθορίστηκε με τον κανονισμό 775/87 [κανονισμός (ΕΟΚ) 3882/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 378, σ. 6)]. Τόσο ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3881/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 378, σ. 5), με τον οποίο καθορίστηκε η κοινοτική εφεδρική ποσότητα για το 1989-1990, όσο και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1184/90 του Συμβουλίου (ΕΕ L 119, σ. 30), με τον οποίο καθορίστηκε η εφεδρική ποσότητα για το 1990-1991, προέβλεψαν εφεδρική ποσότητα 600 000 τόννων για την απάμβλυνση των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν τα κράτη μέλη όσον αφορά τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς βάσει του άρθρου 3α.

Το κύρος του χρονικού περιορισμού

22. Προτού αναφερθώ στα επιχειρήματα των διαδίκων, είναι αναγκαίο να εξετάσω το ακριβές περιεχόμενο του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-189/89, Spagl. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση του Spagl, είναι πιθανό ότι το εθνικό δικαστήριο, εκφράζοντας αμφιβολίες για το κύρος του χρονικού περιορισμού, ανησύχησε για την

κατάσταση των παραγωγών, η υποχρέωση των οποίων έληξε πριν από τον καθοριζόμενο χρόνο και οι οποίοι δεν μπορούν να λάβουν ποσότητα αναφοράς παρά μόνο δυνάμει του άρθρου 3α. Εντούτοις, έτσι όπως είναι διατυπωμένο, το ερώτημα είναι αρκετά ευρύ ώστε να περιλαμβάνει την κατάσταση των παραγωγών των οποίων η υποχρέωση έληξε πριν από τον καθοριζόμενο χρόνο, οι οποίοι όμως έλαβαν ήδη ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1546/88. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις στην υπόθεση C-189/89, δήλωσε ότι ανησυχεί κυρίως για τους παραγωγούς που βρίσκονται σ' αυτή την τελευταία κατάσταση, οι οποίοι θα μπορούσαν να λάβουν μεγαλύτερη ποσότητα αναφοράς βάσει του άρθρου 3α, αλλά εμποδίζονται εξαιτίας αυτής της διατάξεως.

23. Κατά τη γνώμη μου το ερώτημα πρέπει να εννοηθεί στενά, ότι δηλαδή αφορά μόνο παραγωγούς που δεν έχουν ήδη λάβει ποσότητα αναφοράς. Οι παραγωγοί που έλαβαν ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1546/88 αποκλείονται για δύο λόγους από τη δυνατότητα υπαγωγής στις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 3α, βάσει του χρονικού περιορισμού και βάσει της ειδικής ρυθμίσεως περί αποκλεισμού, δυνάμει της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 3α, παράγραφος 1, των παραγωγών που έλαβαν « ποσότητα αναφοράς υπό τις συνθήκες που ορίζονται δυνάμει των άρθρων 5, παράγραφος 4, στοιχείο β, ή/και του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1546/88 (...) ». Η παρούσα υπόθεση δεν αφορά αυτή την ειδική διάταξη. Εντούτοις πρόκειται να εξεταστεί στην εκκρεμή υπόθεση Reese (υπόθεση C-44/90), η οποία αφορά ακριβώς την κατάσταση των παραγωγών που έλαβαν μεν ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1546/88, ζητούν όμως να τους χορηγηθεί επιπλέον ποσότητα βάσει του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84.

24. Οι ισχυρισμοί περί του κύρους του χρονικού περιορισμού αναφέρονται καταρχάς στις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Ο Spagl διατείνεται ότι, στο τέλος της πενταετούς υποχρεώσεώς του μη εμπορίας, δικαιολογημένα πίστευε ότι θα επαναλάβει την παραγωγή γάλακτος, αυτή δε η πεποίθησή του αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, καθώς και ότι οι κοινοτικές διατάξεις θα έπρεπε να προβλέψουν μια πρόσφορη μεταβατική περίοδο για τους παραγωγούς που, όπως εκείνος, δεν ήταν σε θέση να επαναλάβουν ευθύς αμέσως την παραγωγή. Ο Spagl υποστηρίζει επίσης ότι όλοι όσοι προηγουμένως είχαν μετάσχει στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής πρέπει να τύχουν της ίδιας μεταχειρίσεως και ότι ο επιβληθείς χρονικός περιορισμός εισάγει αυθαίρετες διακρίσεις όσον αφορά τη μεταχείριση μεταξύ τους, οι οποίες δεν μπορούν να δικαιολογηθούν αντικειμενικά.

25. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αντιτείνουν ότι ο χρονικός περιορισμός δικαιολογείται κυρίως για τρεις λόγους. Πρώτον, όσον αφορά τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, ισχυρίζονται ότι ο σκοπός του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84 είναι να εξασφαλιστεί ότι η χορήγηση των ποσοτήτων αναφοράς θα περιοριστεί στους παραγωγούς οι οποίοι, λόγω της συμμετοχής τους στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής, δεν ήταν σε θέση να λάβουν ποσότητα αναφοράς με άλλο τρόπο: κατά την άποψη των κοινοτικών οργάνων, οι ευρισκόμενοι στην ίδια κατάσταση με τον Spagl παραγωγοί ήταν σε θέση να λάβουν ποσότητα αναφοράς με βάση τις προϊσχύουσες κοινοτικές διατάξεις. Υποστηρίζουν ότι ο Spagl είχε στη διάθεσή του ένα και πλέον έτος μεταξύ της λήξεως της υποχρεώσεως μη εμπορίας και της εισαγωγής του συστήματος συμπληρωματικής εισφοράς. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα μπορούσε να επαναλάβει την παραγωγή και να λάβει ποσότητα αναφοράς είτε βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84 είτε βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού

1546/88. Άλλη εναλλακτική λύση: ακόμα και αν δεν ήταν σε θέση να επαναλάβει την παραγωγή πριν από την 1η Απριλίου 1984, μπορούσε να λάβει ποσότητα αναφοράς βάσει των άρθρων 3 ή 4 του κανονισμού 857/84, ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να χορηγούν ειδικές ή συμπληρωματικές ποσότητες αναφοράς σε παραγωγούς σε ειδικές περιπτώσεις ή βάσει του άρθρου 4α, κατά το οποίο καθίσταται δυνατή η ανακατανομή ποσοτήτων που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Έτσι η κοινοτική νομοθεσία είχε ήδη λάβει υπόψη τους παραγωγούς που βρίσκονταν στη θέση του και δεν υπήρχε περίπτωση ολικού και μονίμου αποκλεισμού τους από την αγορά.

26. Δεύτερον, το Συμβούλιο διατείνεται ότι ο χρονικός περιορισμός δικαιολογείται εν πάση περιπτώσει από σοβαρούς λόγους σχετικούς με την ασφάλεια δικαίου και την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του συστήματος της εισφοράς. Τέλος, όσον αφορά την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι η θέση των παραγωγών, η υποχρέωση μη εμπορίας των οποίων έληξε προ της 31ης Δεκεμβρίου 1983 και η θέση εκείνων των οποίων η υποχρέωση έληξε μετά την ημερομηνία αυτή είναι αντικειμενικά διαφορετικές, καθόσον στην τελευταία περίπτωση δεν υπήρχε περίπτωση να υπάρξει παραγωγή γάλακτος κατά το 1983, το οποίο τα περισσότερα κράτη μέλη επέλεξαν ως έτος αναφοράς.

27. Στο προοίμιο του κανονισμού 764/89 δεν αναφέρεται κανένας λόγος για τον οποίο απαιτείται ότι, για τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, πρέπει να έχει λήξει η υποχρέωση του παραγωγού μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1983 (ή μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 1983, ανάλογα με την περίπτωση). Κατά τη γνώμη μου, οι ισχυρισμοί του Συμβουλίου και της Επιτροπής δεν δικαιολογούν αυτή την απαίτηση.

28. Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι οι παραγωγοί που βρίσκονται στη θέση του Spagl μπορούσαν να λάβουν ποσότητα αναφοράς δυνάμει των γενικών κοινοτικών διατάξεων, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84 εφαρμόζεται μόνο για τους παραγωγούς που παρήγαν γάλα στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1546/88, που αναφέρεται στους νέους παραγωγούς, αποτελεί διάταξη προαιρετικής εφαρμογής, η οποία, αν και ίσχυσε στη Γερμανία, δεν εφαρμόστηκε απ' όλα τα κράτη μέλη. Ακόμα και εκεί όπου εφαρμόστηκε, η εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 2, εξαρτάτο από το κατά πόσο υπήρχαν διαθέσιμες ποσότητες αναφοράς στην οικεία εθνική εφεδρική ποσότητα, εν πάση δε περιπτώσει μπορούσαν να επωφεληθούν σχετικά μόνο οι παραγωγοί που παρήγαν γάλα για έναν τουλάχιστον μήνα πριν από την 1η Απριλίου 1984, πράγμα το οποίο δεν συνέβη στην περίπτωση του Spagl. Όσον αφορά τα άρθρα 3 και 4 του κανονισμού 857/84, όπως δέχθηκε το Δικαστήριο στην υπόθεση 120/86, Mulder, η χορήγηση ποσοτήτων αναφοράς βάσει αυτών των διατάξεων είναι δυνατή μόνο εφόσον ο παραγωγός εμπίπτει σε μία ή περισσότερες από τις ειδικά προβλεπόμενες περιπτώσεις και εφόσον υπάρχουν διαθέσιμες ποσότητες αναφοράς προς χορήγηση σε παραγωγούς που βρίσκονται σε ειδικές καταστάσεις. Το Δικαστήριο έκρινε στην ίδια υπόθεση ότι ναι μεν το άρθρο 4α του κανονισμού 857/84 παρέχει στα κράτη μέλη ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προς κατανομή των ποσοτήτων αναφοράς που δεν χρησιμοποιήθηκαν, αυτή όμως η εξουσία περιορίζεται από τον κανόνα που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 4α, παράγραφος 1, κατά τον οποίο οι ποσότητες αυτές παραχωρούνται σε ορισμένα άτομα κατά προτεραιότητα, και εξαρτάται, εξάλλου, από τον βαθμό στον οποίο είναι διαθέσιμες οι μη χρησιμοποιηθείσες ποσότητες αναφοράς (υπόθεση 120/86, Mulder, σκέψεις 15 έως 20). Εν πάση περιπτώσει, το άρθρο 4α επιτρέπει την αναδιανομή των μη χρησιμοποιηθεισών ποσοτήτων σε ετήσια βάση και ex post facto: επομένως δεν προβλέπει τη συνεχή

δυνατότητα χορηγήσεως καθορισμένων ποσοτήτων αναφοράς ατομικά σε παραγωγούς.

29. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι οι γενικές διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας δεν εξασφαλίζουν σε όλες τις περιπτώσεις στους παραγωγούς, των οποίων η υποχρέωση μη εμπορίας έληξε πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983 (ή πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 σε ορισμένες περιπτώσεις), τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς βάσει του συστήματος συμπληρωματικής εισφοράς. Αν αυτοί οι παραγωγοί στερούνται επίσης της δυνατότητας λήψεως ειδικής ποσότητας αναφοράς βάσει του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84, τότε εμποδίζονται να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος για τον χρόνο ισχύος του συστήματος της εισφοράς, στην πράξη δε μάλιστα ίσως και για πάντα.

30. Όπως δέχτηκε το Δικαστήριο στην υπόθεση 120/86, Mulder:

«(...) ένας τέτοιος πλήρης και μόνιμος αποκλεισμός καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής της ρυθμίσεως στον τομέα της συμπληρωματικής εισφοράς, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία των ενδιαφερόμενων παραγωγών να αρχίσουν εκ νέου την εμπορία γάλακτος με τη λήξη της περιόδου των πέντε ετών δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί από αυτούς τους παραγωγούς τη στιγμή που ανελάμβαναν, προσωρινά, την υποχρέωση να μην παραδώσουν γάλα (...). Το αποτέλεσμα αυτό συνιστά προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που μπορούσαν να έχουν οι παραγωγοί αυτοί ως προς τον περιορισμένο χαρακτήρα των αποτελεσμάτων που απορρέουν από τη ρύθμιση στην οποία δέχθηκαν να υπαχθούν» (σκέψη 26).

31. Επομένως, ένας χρονικός περιορισμός, ο οποίος έχει ως αποτέλεσμα τον οριστικό αποκλεισμό ορισμένων παραγωγών από τη δυνατότητα να επαναλάβουν την παραγωγή πρέπει να θεωρηθεί ασυμβίβαστος προς την αρχή του σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Κατά τη γνώμη μου, δεν έχει σημασία το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί, για τους δικούς του λόγους ο καθένας, καθυστέρησαν να επαναλάβουν την παραγωγή, την επανέλαβαν δε μετά την καθορισθείσα βάσει του χρονικού περιορισμού ημερομηνία υπό συνθήκες τις οποίες μπορούσαν καταρχήν να προβλέψουν. Το κύριο ζήτημα είναι ότι ο χρονικός περιορισμός του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84 επιβλήθηκε αναδρομικά, οπότε οι παραγωγοί, των οποίων η υποχρέωση έληξε πριν απο την καθορισθείσα ημερομηνία, δεν είχαν προειδοποιηθεί ότι έπρεπε να επαναλάβουν την παραγωγή το συντομότερο δυνατό σε όσο το δυνατό μεταλύτερες ποσότητες, ούτε μπορούσαν να προβλέψουν, ότι αν δεν ενεργούσαν με τον τρόπο αυτό, θα αποκλείονταν οριστικά από την αγορά. Ο σεβασμός της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αυτών των παραγωγών δεν μπορεί να εξαρτάται απλώς και μόνο από τυχαία συμβάντα.

32. Προσθέτω ότι, κατά τη γνώμη μου, η παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν δικαιολογείται από σοβαρούς λόγους σχετικούς με την ασφάλεια δικαίου ή την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του συστήματος συμπληρωματικής εισφοράς. Πιθανότατα η ασφάλεια του δικαίου δικαιολογεί την επιβολή χρονικού περιορισμού όσον αφορά τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς (μάλιστα το άρθρο 3α θέτει πράγματι έναν τέτοιο περιορισμό), δεν μπορεί όμως να δικαιολογήσει την αναδρομική επιβολή του εν λόγω χρονικού περιορισμού ως προϋποθέσεως για τη δυνατότητα χορηγήσεως αυτών των ποσοτήτων. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του συστήματος, το Συμβούλιο και η Επιτροπή φοβούνται ότι το άρθρο 3α θα έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρυνθεί η επανάληψη της παραγωγής γάλακτος από παραγωγούς οι οποίοι διαφορετικά δεν θα σκόπευαν να ενεργήσουν έτσι, αλλά επιθυμούν τώρα να επωφεληθούν από τη δυνατότητα πραγματοποιήσεως σημαντικού κέρδους χάρη στις ποσότητες αναφοράς. Κατά την άποψή μου, ίσως η εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας του συστήματος της εισφοράς δικαιολογεί μέτρα αποσκοπούντα στην αποφυγή γενικά της επαναλήψεως της παραγωγής γάλα-

κτος (στο σημείο αυτό θα επανέλθω κατά την εξέταση του κανόνα του 60 %), δεν μπορεί όμως να δικαιολογήσει την επιβολή ενός χρονικού περιορισμού, βάσει του οποίου στερούνται της δυνατότητας να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος ορισμένοι παραγωγοί με εντελώς αυθαίρετο τρόπο. Εν πάση περιπτώσει, το άρθρο 3α ήδη περιλαμβάνει έναν ορισμένο αριθμό περιορισμών που αποσκοπούν στην αποθάρρυνση των επιθυμούντων μόνον ευκαιριακά την επανάληψη της παραγωγής γάλακτος, όπως η διάταξη του άρθρου 3α, παράγραφος 4, η οποία ορίζει ότι, σε περίπτωση πωλήσεως ή εκμισθώσεως της εκμεταλλεύσεως πριν από τις 31 Μαρτίου 1992, η ειδική ποσότητα αναφοράς επανακάμπτει στην κοινοτική εφεδρική ποσότητα.

33. Όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων, είναι πρόδηλον ότι ο χρονικός περιορισμός εισάγει δυσμενείς διακρίσεις μεταξύ εκείνων οι οποίοι είχαν μετάσχει στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής. Οι παραγωγοί, των οποίων η υποχρέωση έληξε μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1983 (ή μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 σε ορισμένες περιπτώσεις), δικαιούνται βάσει του άρθρου 3α να λάβουν προσωρινή ποσότητα αναφοράς ίση με το 60 % των προηγουμένων παραδόσεών τους και έχουν στη διάθεσή τους μεταβατική περίοδο δύο ετών για την επανάληψη της παραγωγής και για να καταστήσουν έτσι οριστική την ποσότητα αναφοράς. Στο άλλο άκρο, οι παραγωγοί των οποίων η υποχρέωση έληξε πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983 και οι οποίοι δεν είχαν παραγάγει γάλα πριν από την 1η Απριλίου 1984 — είτε επειδή η υποχρέωσή τους έληξε λίγο χρόνο πριν από την καθορισθείσα ημερομηνία είτε διότι, όπως ο Spagl, αδυνατούσαν για πρακτικούς ή οικονομικούς λόγους να επαναλάβουν αμέσως την παραγωγή αποκλείονται εντελώς από το σύστημα συμπληρωματικής εισφοράς και υποχρεούνται να καταβάλουν συμπληρωματική εισφορά για κάθε λίτρο γάλακτος που παραδίδουν.

34. Ο χρονικός περιορισμός εισάγει μια ακόμη διάκριση, καθόσον οι παραγωγοί των οποίων η υποχρέωση έληξε πριν από την καθορισθείσα ημερομηνία δεν μπορούν να υπαχθούν στην ευεργετική διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 3α. Η παράγραφος αυτή ορίζει ότι

« ο παραγωγός που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 και ο οποίος λαμβάνει ειδική ποσότητα αναφοράς (...) δεν οφείλει τη συμπληρωματική εισφορά για τις ποσότητες που έχουν παραχθεί πριν από την έκτη περίοδο εφαρμογής του καθεστώτος (ήτοι πριν από την 1η Απριλίου 1989) και οι οποίες δεν υπερβαίνουν την προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς ».

Από το πεδίο εφαρμογής αυτής της διατάξεως αποκλείονται οι παραγωγοί που δεν μπορούν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς, διότι η υποχρέωσή τους έληξε πριν από την καθορισθείσα βάσει του χρονικού περιορισμού ημερομηνία.

35. Δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η δυνατότητα (ή η αδυναμία) παραγωγής γάλακτος κατά το έτος αναφοράς αποτελεί αντικειμενικό στοιχείο που διαφοροποιεί αντικειμενικώς την κατάσταση των παραγωγών, διότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, αυτή η δυνατότητα ήταν καθαρά υποθετική για ορισμένους από τους θιγομένους παραγωγούς, ιδιαίτερα για εκείνους των οποίων η υποχρέωση έληξε λίγο χρόνο πριν την καθορισθείσα ημερομηνία. Αφού λοιπόν δεν υπάρχει αντικειμενικός λόγος για τη διαφοροποίηση μεταξύ των παραγωγών που είχαν μετάσχει στα συστήματα μη εμπορίας και μετατροπής, ο χρονικός περιορισμός του άρθρου 3α πρέπει να θεωρηθεί ασυμβίβαστος προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

36. Αφού, κατά τη γνώμη μου, ο χρονικός περιορισμός είναι ανίσχυρος λόγω παραβιάσεως των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της απαγορεύσεως των διακρίσεων, δεν είναι απαραίτητο να εξετάσω το αν παραβιάστηκε η αρχή της προστασίας της ατομικής, ιδιοκτησίας ή το ασυμβίβαστο προς τους στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής.

37. Τελειώνοντας παρατηρώ ότι, αν η επιβάλλουσα τον χρονικό περιορισμό διάταξη είναι ανίσχυρη, τότε ο κοινοτικός νομοθέτης θα υποχρεωθεί να τροποποιήσει τον κανονισμό 764/89 κατά τρόπον ώστε να δοθεί νέα ευκαιρία στους παραγωγούς που στερούνται προηγουμένως βάσει της διατάξεως αυτής από το δικαίωμα να ζητήσουν τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς, έστω και αν πιθανότατα οι πρακτικές συνέπειες της τροποποιήσεως θα είναι σχετικά περιορισμένες.

Ο κανόνας του 60 %

38. Ο Spagl και ο Pastätter υποστήριξαν ότι ο κανόνας του 60 % είναι ασυμβίβαστος προς τις αρχές του σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Όσον αφορά τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, ισχυρίζονται ότι το Δικαστήριο δέχθηκε στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, ότι ο παραγωγός που έλαβε μέρος στο σύστημα μη εμπορίας ή μετατροπής μπορούσε δικαιολογημένα να πιστεύει ότι δεν θα του επιβληθούν περιορισμοί, μετά τη λήξη της υποχρεώσεώς του, οι οποίοι να τον θίγουν ειδικά για τον λόγο ότι επωφελήθηκε από τις δυνατότητες που του προσέφεραν οι κοινοτικές διατάξεις. Όσον αφορά την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, διατείνονται ότι το βασικό δικαίωμα για ποσότητα αναφοράς των παραγωγών που παρήγαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς υπερβαίνει κατά πολύ το 60 % που τους προσφέρεται δυνάμει του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84, υποστηρίζουν δε ότι δεν υφίστανται αντικειμενικοί λόγοι δικαιολογούντες τη διαφοροποίηση αυτή.

39. Το Συμβούλιο ισχυρίζεται ότι ακόμα και στους παραγωγούς που έλαβαν ποσότητα αναφοράς δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84 δεν δόθηκε ποσότητα αναφοράς ύψους 100 % της παραγωγής τους κατά το έτος αναφοράς, αλλά επιβλήθηκαν μειώσεις τις οποίες καθόρισαν τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, ή όρισε η Κοινότητα στο πλαίσιο της ισχύος του συστήματος συμπληρωματικής εισφοράς. Το Συμβούλιο προσθέτει ότι το ποσοστό 60 % αποτελεί μόνο τη βάση του σχετικού δικαιώματος και ότι είναι απαραίτητο να εξεταστεί το κύρος του άρθρου 3α σε συσχετισμό με τις άλλες διατάξεις οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα στους αναφερομένους στο άρθρο 3α παραγωγούς να λάβουν ειδική ή συμπληρωματική ποσότητα αναφοράς, ιδίως τα άρθρα 3, 3β, 3γ, 4 και 4α του κανονισμού 857/84, τονίζει δε το γεγονός ότι, κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, οι οποίες παρέχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Όσον αφορά ειδικά τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διατείνονται ότι ναι μεν το Δικαστήριο δέχθηκε στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, ότι δικαιολογημένα πίστευαν οι παραγωγοί που μετέσχαν προηγουμένως στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής ότι δεν θα αποκλειστούν από την παραγωγή γάλακτος, δεν δέχθηκε όμως ότι αυτοί έχουν δικαίωμα να επαναλάβουν την παραγωγή σε επίπεδο παρόμοιο με το προηγούμενο. Τα κοινοτικά όργανα υποστηρίζουν ότι ο κανόνας του 60 % δικαιολογείται εν πάση περιπτώσει για σοβαρούς λόγους που αφορούν τη διατήρηση της σταθερότητας της αγοράς γάλακτος και την απο-

φυγή αδικαιολόγητου πλουτισμού των παραγωγών που επαναλαμβάνουν την παραγωγή γάλακτος. Όσον αφορά την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, ισχυρίζονται ότι οι αναφερόμενοι στο άρθρο 3α παραγωγοί βρίσκονται αντικειμενικά σε διαφορετική θέση από εκείνους οι οποίοι έλαβαν κανονικά ποσότητα αναφοράς βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84, καθόσον δεν είχαν παραγάγει γάλα στη διάρκεια του έτους αναφοράς και, επομένως, δεν είχαν συνεισφέρει στη συνολική εγγυημένη ποσότητα. Τέλος, όσον αφορά την προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, που αποτελεί ένα από τα σημεία που απασχολούν το αιτούν δικαστήριο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διατείνονται ότι το δικαίωμα της ιδιοκτησίας δεν είναι απόλυτο, αλλά επιδέχεται περιορισμούς προς το γενικό συμφέρον.

40. Κατά τη γνώμη μου, το ζήτημα της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι πολύ λιγότερο ξεκάθαρο σε σχέση με τον κανόνα του 60 % απ' ό,τι σε σχέση με τον χρονικό περιορισμό. Είναι αλήθεια ότι το Δικαστήριο στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, έκρινε ότι ο παραγωγός που είχε μετάσχει προηγουμένως στο σύστημα μη εμπορίας και μετατροπής μπορούσε δικαιολογημένα να πιστεύει ότι, μετά τη λήξη της υποχρεώσεώς του, δεν θα του επιβάλλονταν περιορισμοί που να τον θίγουν ειδικά επειδή μετέσχε στο σύστημα αυτό. Εντούτοις, η κρίσιμη σκέψη της αποφάσεως πρέπει να εξεταστεί σε σχέση με την όλη αλληλουχία της αποφάσεως, της οποίας παραθέτω τα σχετικά χωρία:

« 23. Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως ορθώς παρατήρησαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ότι ο επιχειρηματίας που αυτοβούλως σταμάτησε την παραγωγή του επί ορισμένο χρονικό διάστημα δεν μπορεί θεμιτώς να προσδοκά ότι θα μπορεί να αρχίσει εκ νέου την παραγωγή υπό τις ίδιες συνθήκες όπως αυτές που ίσχυαν προηγουμένως και ότι δεν θα υπάγεται ενδεχομένως σε ορισμένους κανόνες που στο μεταξύ θα θεσπίζονταν στον τομέα της εμπορικής πολιτικής και της διαρθρωτικής πολιτικής.

24. Εντούτοις, ο επιχειρηματίας αυτός, εφόσον, όπως εν προκειμένω, ενθαρρύνθηκε με πράξη της Κοινότητας να αναστείλει την εμπορία για ορισμένη περίοδο, χάριν του γενικού συμφέροντος και αντί καταβολής πριμοδοτήσεως, μπορεί θεμιτώς να προσδοκά ότι δεν θα υποστεί, με τη λήξη της υποχρεώσεώς του, περιορισμούς που θα τον θίγουν ιδιαιτέρως λόγω ακριβώς του γεγονότος ότι έκανε χρήση των δυνατοτήτων που του παρέχει η κοινοτική ρύθμιση.

25. Πάντως, η ρύθμιση σχετικά με τη συμπληρωματική εισφορά επί του γάλακτος συνεπάγεται τέτοιους περιορισμούς για τους παραγωγούς που, κατ' εφαρμογή της αναληφθείσας υποχρεώσεως βάσει του κανονισμού 1078/77, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς. Όπως εκτέθηκε στο πλαίσιο της απαντήσεως επί του πρώτου ερωτήματος, οι παραγωγοί αυτοί μπορούν πράγματι *να αποκλεισθούν από τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς* βάσει του νέου συστήματος ακριβώς λόγω αυτής της υποχρεώσεως, αν δεν συγκεντρώνουν τις ειδικές προϋποθέσεις που προβλέπονται με τον κανονισμό 857/84 ή αν τα κράτη μέλη δεν έχουν διαθέσιμες ποσότητες αναφοράς.

26. Αντίθετα από τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, ένας *τέτοιος πλήρης και μόνιμος αποκλεισμός* καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής της ρυθμίσεως στον τομέα της συμπληρωματικής εισφοράς, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την *αδυναμία των ενδιαφερόμενων παραγωγών να αρχίσουν εκ νέου την εμπορία γάλακτος* με τη λήξη της περιόδου των πέντε ετών δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί από αυτούς τους παραγωγούς τη στιγμή που ανελάμβαναν,

προσωρινά, την υποχρέωση να μην παραδώσουν γάλα. Πράγματι, ούτε από τις διατάξεις ούτε από τις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού 1078/77 συνάγεται ότι η υποχρέωση μη εμπορίας που αναλαμβάνεται βάσει αυτού του κανονισμού μπορεί να συνεπάγεται, με τη λήξη της, την *αδυναμία της εκ νέου ενάρξεως της εν λόγω δραστηριότητας*. Το αποτέλεσμα αυτό συνιστά προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που μπορούσαν να έχουν οι παραγωγοί αυτοί ως προς τον περιορισμένο χαρακτήρα των αποτελεσμάτων που απορρέουν από τη ρύθμιση στην οποία δέχθηκαν να υπαχθούν. » (Οι υπογραμμίσεις δικές μου.)

Αν τα κρίσιμα χωρία της αποφάσεως ληφθούν υπόψη στο σύνολό τους, με ιδιαίτερη έμφαση στις φράσεις που υπογράμμισα, καθίσταται πρόδηλον ότι ο συγκεκριμένος περιορισμός ο οποίος κρίθηκε ανεπίτρεπτος από το Δικαστήριο ήταν ο πλήρης αποκλεισμός από την αγορά ορισμένων παραγωγών που είχαν μετάσχει προηγουμένως στα συστήματα μη εμπορίας και μετατροπής, ο οποίος απέρρεε από την εφαρμογή των τότε ισχυόντων κανόνων. Από κανένα στοιχείο της αποφάσεως δεν μπορεί να υποτεθεί ότι το Δικαστήριο δέχθηκε ότι οι μετασχόντες στο παρελθόν στα εν λόγω συστήματα μπορούσαν δικαιολογημένα να προσδοκούν ότι θα μπορέσουν να επαναλάβουν την παραγωγή στα ίδια επίπεδα με εκείνα στα οποία είχαν φθάσει από τη συμμετοχή τους στα συστήματα αυτά.

41. Προσθέτω ότι το υπέρτερο συμφέρον της Κοινότητας να περιοριστούν τα πλεονάσματα της παραγωγής γάλακτος είναι ένα στοιχείο το οποίο πρέπει να σταθμιστεί σε σχέση με τη δικαιολογημένη προσδοκία των παραγωγών ότι θα μπορούσαν να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος: η αγορά, αποθήκευση και διάθεση των πλεονασματικών γαλακτοκομικών προϊόντων αποτελεί ακόμα μια από τις σημαντικότερες επιβαρύνσεις του κοινοτικού προϋπολογισμού. Υπογραμμίζω ότι αυτοί οι λόγοι δεν δικαιολογούν, κατά τη γνώμη μου, οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των παραγωγών, επ' αυτού δε του σημείου θα επανέλθω κατωτέρω.

42. Κατά την άποψή μου, οι παραγωγοί που επανέλαβαν την παραγωγή γάλακτος προσδοκούσαν δικαιολογημένα, ίσως όχι άνευ ετέρου, ότι θα έφθαναν στο ίδιο επίπεδο παραγωγής όπως και προηγουμένως, αλλά πάντως ότι, εφόσον ελαμβάνοντο μέτρα ώστε να ληφθεί υπόψη η διαφορετική κατάσταση στην οποία βρίσκονταν, δεν θα ετύγχαναν λιγότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως σε σχέση με τους παραγωγούς που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς (στο εξής: παραγωγοί που συνέχισαν την παραγωγή). Επομένως, ο ισχυρισμός ο οποίος στηρίζεται στη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη μπορεί να εξεταστεί μαζί με εκείνον που στηρίζεται στην επιβολή διακρίσεων, καθόσον ο τελευταίος έχει ως βάση τη σύγκριση μεταξύ του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι παραγωγοί που επανέλαβαν την παραγωγή έναντι εκείνων οι οποίοι την είχαν συνεχίσει.

43. Από μια τέτοια σύγκριση προκύπτει σαφώς ότι το άρθρο 3α χορηγεί σαφώς λιγότερα βασικά δικαιώματα από εκείνα τα οποία παρέχονται στους παραγωγούς που έλαβαν ποσότητα αναφοράς με την κανονική διαδικασία βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84. Αυτό αληθεύει έστω και αν ληφθούν υπόψη οι καθορισμένες μειώσεις που θεσπίστηκαν σε κοινοτικό επίπεδο και οι ποικίλου ύψους μειώσεις που όρισαν τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, το οποίο δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση των παραγωγών που έλαβαν ποσότητα αναφοράς κατά το άρθρο 3α. Οι ολικές μειώσεις που επιβλήθηκαν σε κοινοτικό επίπεδο, λόγω των μειώσεων των εθνικών εγγυημένων ποσοτήτων βάσει των κανονισμών 1335/86 και 3879/89 και λόγω της αναστολής ή απόσυρσης των ατομικών ποσοτήτων αναφοράς δυνάμει των κανονισμών 775/87 και 3882/89, ανέρχονται συνολικά στο 8,5 %. Όσον αφορά τις μειώσεις σε εθνικό επίπεδο, από τα πληροφοριακά στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο

επέβαλε τη μεγαλύτερη μείωση βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, καθορίζοντας τις ατομικές ποσότητες αναφοράς στα επίπεδα των παραδόσεων του 1983 μειωμένα κατά 9 %. Το τελικό αποτέλεσμα για τους παραγωγούς του Ηνωμένου Βασιλείου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα λήψεως ειδικής ή συμπληρωματικής χορηγήσεως ποσοτήτων αναφοράς βάσει άλλων διατάξεων, είναι η χορήγηση ποσότητας αναφοράς ύψους 82,5 % της παραγωγής του 1983 (δηλαδή των παραδόσεων κατά το έτος αναφοράς μείον 17,5 %). Ακόμα και σ' αυτή τη χειρίστη περίπτωση γεννάται δικαίωμα για μεγαλύτερη βασική ποσότητα σε σχέση με τη χορηγούμενη βάσει του άρθρου 3α.

44. Η κατάσταση στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ήταν περιπλοκότερη, διότι βάσει των εθνικών εκτελεστικών διατάξεων εφαρμόστηκαν διαφορετικά ποσοστά ανάλογα με το επίπεδο των παραδόσεων και ανάλογα με το αν υπήρξε ή όχι αύξηση της παραγωγής μεταξύ 1981 και 1983. Στους παραγωγούς που βρίσκονταν στη χειρότερη θέση, δηλαδή σ' αυτούς που παρήγαν μεγάλες ποσότητες και οι παραδόσεις των οποίων το 1989 υπερέβαιναν τις αντίστοιχες παραδόσεις του 1981, επιβλήθηκε αρχική μείωση 4 %, περαιτέρω μειώσεις σχετικές με το ύψος της παραγωγής και το ποσοστό αυξήσεως, καθώς και πρόσθετη μείωση 3,5 % για τις ποσότητες που υπερέβαιναν τα 300 000 κιλά. Στο άλλο άκρο, σ' εκείνους που παρήγαν μικρές ποσότητες (δηλαδή 60 000 κιλά γάλακτος ή λιγότερο) και δεν είχαν αυξήσει την παραγωγή τους μεταξύ 1981 και 1983 επιβλήθηκε μείωση σε εθνικό επίπεδο ύψους μόνο 2 %. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ακόμη ότι οι βασικές ποσότητες αναφοράς που εχορηγούντο υπερέβαιναν σαφώς το 60 %.

45. Είναι επίσης προφανές ότι οι παρέχουσες διακριτική ευχέρεια διατάξεις του κανονισμού 857/84 δεν μπορούν να θεωρηθούν ως στέρεο έρεισμα για την αύξηση της βασικής ποσότητας αναφοράς. Για τους ίδιους λόγους για τους οποίους τα άρθρα 3, 4 και 4α δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς που εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 3α λόγω του χρονικού περιορισμού (βλ. παράγραφο 28 ανωτέρω), δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς υπερβαίνουσας το 60 %.

46. Οι ίδιες παρατηρήσεις ισχύουν και όσον αφορά τα προσφάτως θεσπισθέντα άρθρα 3β και 3γ του κανονισμού 857/84. Το άρθρο 3β φαίνεται εκ πρώτης όψεως ότι καθιστά δυνατή την αύξηση του ποσοστού 60 %, καθόσον παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να παραχωρήσουν περαιτέρω συμπληρωματικές ή ειδικές ποσότητες αναφοράς μεταξύ άλλων σε νέους παραγωγούς και σε εκείνους των οποίων η ποσότητα αναφοράς δεν υπερβαίνει τα 60 000 κιλά. Εντούτοις η χρησιμότητα του άρθρου 3β είναι περιορισμένη λόγω του ότι αυτή η χορήγηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1 % της εγγυημένης ποσότητας για το κάθε κράτος μέλος, ενώ φυσικά περιορίζεται επίσης από την ύπαρξη διαθεσίμων ποσοτήτων στην αντίστοιχη εθνική εφεδρική ποσότητα. Ακόμη πιο θεωρητική είναι η παρεχόμενη από το άρθρο 3γ δυνατότητα, το οποίο προστέθηκε στον κανονισμό 857/84 με τον κανονισμό 1183/90 και επιτάσσει τα κράτη μέλη να χορηγήσουν επιπλέον ποσότητες αναφοράς σε παραγωγούς με μικρή παραγωγή και, αν εξακολουθεί να υπάρχει διαθέσιμη ποσότητα, σε παραγωγούς που άφησαν μερικώς αχρησιμοποίητο το παραγωγικό τους δυναμικό. Αν και το άρθρο 3γ δεν έχει ακόμα τεθεί σε εφαρμογή, δίδεται η εντύπωση ότι το άρθρο αυτό μπορεί καταρχήν να βοηθήσει ορισμένους από τους παραγωγούς που αναφέρονται στο άρθρο 3α. Εντούτοις, μολονότι η διάταξη δεσμεύει τα κράτη μέλη, πρέπει να σημειωθεί ότι η χορηγούμενη βάσει του άρθρου 3γ ποσότητα αναφοράς πρέπει πρώτα να αποδεσμευθεί από άλλους παραγωγούς που μετέσχαν στο νέο κοινοτικό πρόγραμμα για τη χρηματοδότηση της εγκαταλείψεως της παραγωγής γάλακτος. Επομένως, η χορήγηση ποσότητας αναφοράς βάσει του άρθρου 3γ συνδέεται με την επιτυχία αυτού του προγράμματος, η οποία εξαρτάται

από το κατά πόσον τα κράτη μέλη θα θελήσουν να συμπληρώσουν τα καθοριζόμενα από την Κοινότητα ποσοστά.

47. Είναι επομένως αναμφισβήτητο ότι υφίσταται διαφορετική μεταχείριση όσον αφορά τη χορήγηση ποσοτήτων αναφοράς μεταξύ παραγωγών που επαναλαμβάνουν την παραγωγή γάλακτος και εκείνων που την είχαν συνεχίσει, καθώς και ότι βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας δεν είναι δυνατή η εξάλειψη αυτής της διαφοράς σε όλες τις περιπτώσεις. Για να διαπιστωθεί αν αυτή η διαφορετική μεταχείριση εισάγει παράνομες διακρίσεις είναι απαραίτητο να εξακριβωθεί αν αντικειμενικοί λόγοι δικαιολογούν αυτή τη διαφοροποίηση. Αν και δεν θεωρώ πολύ πειστικούς τους ισχυρισμούς που προέβαλαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή σχετικά με αυτό το καίριο ζήτημα, νομίζω ότι πρέπει να παρατηρήσω τα εξής.

48. Πρώτον, συνάγεται λογικά ότι οι παραγωγοί που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος εξαρτώνταν, για τα προς το ζην από τα όσα προσπορίζονταν από τη συνέχιση της παραγωγής, ενώ οι παραγωγοί οι οποίοι επανέλαβαν την παραγωγή, έστω και αν είχαν προβεί σε επενδύσεις με σκοπό να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος, ήταν σε θέση για χρονική περίοδο μερικών ετών να εκμεταλλευθούν διαφορετικά τα αγροκτήματά τους. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση παραγωγών που είχαν μετάσχει στο παρελθόν στο σύστημα μετατροπής, οι οποίοι είχαν αναλάβει την τετραετούς διαρκείας υποχρέωση να μετατρέψουν σε μονάδες παραγωγής κρέατος τις γαλακτοκομικές επιχειρήσεις τους.

49. Δεύτερον, δεν είναι δυνατό να εξομοιωθούν ακριβώς οι παραγωγοί που είχαν συνεχίσει την παραγωγή γάλακτος και εκείνοι οι οποίοι επανέλαβαν την παραγωγή αυτή, διότι τα βασικά στοιχεία, σε συνάρτηση με τα οποία επρόκειτο να υπολογιστούν οι ποσότητες αναφοράς, ήταν κατ' ανάγκη διαφορετικά. Η ποσότητα αναφοράς των πρώτων βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84 βασιζόταν στην παραγωγή τους κατά το έτος αναφοράς, δηλαδή σε πρόσφατα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή, ενώ για τους τελευταίους παραγωγούς, όταν εκδόθηκε ο κανονισμός 764/89, ως μόνη δυνατή βάση μπορούσε να ληφθεί η παραγωγή τους πριν από πολλά έτη.

50. Τρίτον, στην περίπτωση των παραγωγών που συνέχισαν την παραγωγή μπορούσε λογικά να υποτεθεί ότι οποιαδήποτε μείωση του υφισταμένου επιπέδου παραγωγής θα τους έθιγε, τούτο δε φαίνεται από το γεγονός ότι το βασικό δικαίωμά τους προς λήψη ποσότητας αναφοράς ήταν συνάρτηση κυρίως της παραγωγής τους κατά το έτος αναφοράς. Το ίδιο συμπέρασμα όμως δεν συνάγεται κατ' ανάγκη στην περίπτωση των παραγωγών που επανέλαβαν την παραγωγή, λόγω του γεγονότος ότι άρχιζαν εκ νέου την παραγωγή γάλακτος έχοντας προηγουμένως μηδενική παραγωγή.

51. Τέταρτον, οι παραγωγοί που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος μπορούσαν να θεωρηθούν ότι συνιστούσαν μία ομοιογενή κατηγορία και, επομένως, να τύχουν της αυτής μεταχειρίσεως. Παρά την ύπαρξη ορισμένων διαφορών, όπως η ευχέρεια επιλογής του έτους αναφοράς βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84, δεν ήταν δύσκολο να εξασφαλιστεί ότι θα τύχαιναν της ίδιας μεταχειρίσεως, δηλαδή σε γενικές γραμμές να ληφθεί ως βάση το υφιστάμενο επίπεδο παραγωγής τους. Αντίθετα, οι παραγωγοί που επανελάμβαναν την παραγωγή δεν βρίσκονταν μεταξύ τους στην ίδια κατάσταση. Θα εξετάσω ειδικότερα το ζήτημα αυτό.

52. Όταν εκδόθηκε ο κανονισμός 764/89, έπρεπε να βρεθεί μία ρύθμιση που να μπορεί να ισχύσει δυνητικά για δεκάδες χιλιάδες παραγωγούς τουλάχιστον, ενώ οι καταστάσεις στις οποίες βρίσκονταν παρουσίαζαν μεγάλη ποικιλία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπήρχαν μερικοί, όπως ο Spagl, που σκόπευαν να επαναλάβουν την παραγωγή γάλακτος στα ίδια ή και μεγαλύτερα επίπεδα όπως και προηγουμένως, άλλοι οι οποίοι σκόπευαν να επαναλάβουν την παραγωγή σε μικρότερο βαθμό, άλλοι πάλι που παροτρύνθηκαν να επαναλάβουν την παραγωγή λόγω της εκδόσεως του κανονισμού του 1989. Επιπλέον, πιθανότατα άλλα σκόπευαν και προσδοκούσαν εκείνοι οι οποίοι έλαβαν την πριμοδότηση μη εμπορίας και άλλα εκείνοι οι οποίοι έλαβαν την πριμοδότηση μετατροπής. Υπό τις συνθήκες αυτές ήταν αδύνατο να υπάρξει από αριθμητικής απόψεως ισότητα. Ακόμη, για τους λόγους που προανέφερα, ήταν επίσης αδύνατο να υπάρξει απόλυτη ισότητα μεταξύ των παραγωγών που επανελάμβαναν την παραγωγή γάλακτος και των ήδη εν ενεργεία παραγωγών στα διάφορα κράτη μέλη, δεδομένων των πολλών διαφορών όσον αφορά την κατάσταση στην οποία βρίσκονταν και τις λύσεις που επέλεξαν τα ίδια τα κράτη μέλη ρυθμίζοντας τα σχετικά ζητήματα. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι σε κράτη όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η βασική ποσότητα αναφοράς των παραγωγών που επανελάμβαναν την παραγωγή ήταν, μετά τις διάφορες μειώσεις, 82,5 % αντί για 100 %, το ποσοστό 60 % αντιστοιχούσε σε ποσότητα αναφοράς υπέρ των παραγωγών αυτών ανερχόμενη στα τρία τέταρτα της αντίστοιχης ποσότητας των παραγωγών που συνέχισαν την παραγωγή, ενώ σε άλλα κράτη μέλη, όπου είχε χορηγηθεί στους παραγωγούς που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος βασική ποσότητα αναφοράς 90 %, το ποσοστό 60 % σήμαινε για τους παραγωγούς που επανέλαβαν την παραγωγή χορήγηση ποσότητας αναφοράς ανερχόμενη στα δύο τρίτα μόνο της αντίστοιχης ποσότητας των άλλων παραγωγών. Προβαίνοντας σ' αυτή τη σύγκριση, αναγνωρίζω ότι αυτά τα βασικά στοιχεία δεν είναι συγκρίσιμα όσον αφορά τους παραγωγούς που επανέλαβαν την παραγωγή και εκείνους οι οποίοι τη συνέχισαν, διότι τα βασικά στοιχεία αφορούν διαφορετικά έτη, ενώ η συνολική παραγωγή αυξανόταν γενικά. Εντούτοις, μπορεί να συναχθεί ότι οι καταστάσεις των παραγωγών στα διάφορα κράτη μέλη παρουσίαζαν μεγάλη ποικιλία, οπότε δεν ήταν δυνατό να επιτευχθεί πλήρης ισότητα.

53. Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι η ύψους 60 % ποσότητα αναφοράς πρέπει να θεωρηθεί ως χαμηλή σε σχέση με τις απαιτήσεις ορισμένων από τους επαναλαβόντες την παραγωγή γάλακτος παραγωγούς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, κατά τη γνώμη μου, ότι με το ποσοστό αυτό παραβιάζεται η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Ένα μεγαλύτερο ποσοστό θα ήταν ίσως υπερβολικό σε σχέση με όσα δικαιολογημένα μπορούσαν να προσδοκούν οι άλλοι παραγωγοί που εγκατέλειψαν την παραγωγή αλλά οι οποίοι μπορεί τώρα να παρακινηθούν να την επαναλάβουν. Δεν αρκεί απλώς και μόνο η εξέταση της καταστάσεως αυτών των επαναλαβόντων την παραγωγή γάλακτος παραγωγών, για τους οποίους ενδεχομένως ο περιορισμός του 60 % είναι ανεπιεικής, για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη διακρίσεως, διότι το ποσοστό 60 % πρέπει να εκτιμηθεί συνολικά σε σχέση με όλες τις διαφορετικές περιπτώσεις. Επομένως, δεν ήταν παράλογη η ενέργεια του κοινοτικού νομοθέτη να αφήσει στα κράτη μέλη τη φροντίδα για το « συμπλήρωμα » του ποσοστού 60 % στις ενδεδειγμένες περιπτώσεις όπου είχαν τέτοια δυνατότητα, ώστε να λάβουν υπόψη τις ατομικές καταστάσεις των παραγωγών, έστω και αν από τη φύση του συστήματος δεν ήταν δυνατό να εξασφαλιστεί ότι, ακόμα και με τέτοιο « συμπλήρωμα », κάθε παραγωγός θα ελάμβανε ποσότητα αναφοράς τελούσα σε άμεση συνάρτηση προς τις προσδοκίες ή τις ανάγκες του.

54. Καταλήγω επομένως στο συμπέρασμα ότι ο κανόνας του 60 % δεν είναι ανίσχυρος λόγω παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Επίσης, κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ασυμβίβαστος προς την προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας. Όπως δέχθηκε το Δικαστήριο, ιδίως στις αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1979, Hauer, σκέψη 23 (44/78, ECR 1979, σ. 3727), και της 13ης Ιουλίου 1989, Wachauf, σκέψη 18 (5/88, Συλλογή 1989, σ. 2609), η άσκηση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας μπορεί να περιοριστεί, ιδιαίτερα στο πλαίσιο μιας κοινής οργανώσεως αγοράς, υπό τον όρον ότι οι εν λόγω περιορισμοί ανταποκρίνονται πράγματι σε επιδιωκόμενους από την Κοινότητα σκοπούς που εξυπηρετούν το κοινό συμφέρον. Κατά την άποψή μου, ο περιορισμός του 60 % δικαιολογείται βάσει του αποβλέποντος στο κοινό συμφέρον σκοπού της συγκρατήσεως των πλεονασμάτων παραγωγής γάλακτος. Συγχρόνως δεν μπορεί να λεχθεί ότι ο περιορισμός αυτός οδηγεί σε δυνανάλογη ή ανεπίτρεπτη επέμβαση που θίγει την ίδια την υπόσταση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας. Η επιβολή του ποσοστού 60 % περιορίζει, αλλά δεν αναιρεί, το δικαίωμα του παραγωγού να χρησιμοποιεί την εκμετάλλευσή του για την παραγωγή γάλακτος και δεν επηρεάζει τη δυνατότητα διαφορετικής χρησιμοποιήσεως του αγροκτήματος ή της διαθέσεώς του. Όπως ήδη ανέφερα, δεδομένης της αδυναμίας επιτεύξεως πλήρους ισότητας μεταξύ των δύο προαναφερθεισών κατηγοριών παραγωγών, καθώς και μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών των παραγωγών που επανέλαβαν την παραγωγή, ο περιορισμός του 60 % πρέπει να θεωρηθεί εύλογος και μη δυσανάλογος προς τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Η αναδρομικότητα του κανόνα του 60 %

55. Τέλος, είναι απαραίτητο να εξεταστεί ένα ζήτημα το οποίο δεν τέθηκε στις παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στις προκείμενες υποθέσεις, δηλαδή η αναδρομικότητα του κανόνα του 60 %. Όπως ανέφερα ανωτέρω (στην παράγραφο 34), η παράγραφος 5 του άρθρου 3α απαλλάσσει τους παραγωγούς που έλαβαν ειδική ποσότητα αναφοράς από την πληρωμή της συμπληρωματικής εισφοράς για τις ποσότητες γάλακτος τις οποίες είχαν παραγάγει πριν από την έκτη περίοδο εφαρμογής του συστήματος (δηλαδή προ της 1ης Απριλίου 1989) και οι οποίες δεν υπερβαίνουν την προσωρινή ειδική ποσότητα αναφοράς. Από το προοίμιο του κανονισμού 764/89 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή θεσπίστηκε με στόχο τη δικαιότερη αντιμετώπιση των ενδιαφερομένων, η δε βούληση του νομοθέτη ήταν να παράσχει ορισμένα πλεονεκτήματα στους παραγωγούς που επανελάμβαναν την παραγωγή γάλακτος. Εντούτοις, το αποτέλεσμα της διατάξεως είναι η αναδρομική επιβολή της εισφοράς στους παραγωγούς αυτούς σε αναλογία με την προηγούμενη παραγωγή τους που υπερέβαινε την ειδική ποσότητα αναφοράς τους του 60 %. Κατά την άποψή μου, η αναδρομική επιβολή του κανόνα του 60 % πρέπει να θεωρηθεί παράνομη.

56. Όταν εξέδωσε το 1984 τον κανονισμό 857/84, που θέσπιζε γενικούς κανόνες για τη χορήγηση των ποσοτήτων αναφοράς, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν περιέλαβε διατάξεις σχετικά με τους παραγωγούς οι οποίοι είχαν μετάσχει προηγουμένως στα συστήματα μη εμπορίας και μετατροπής. Ορισμένοι από τους θιγόμενους παραγωγούς, θεωρώντας ορθά ότι αυτή η παράλειψη ήταν παράνομη, επανέλαβαν την παραγωγή γάλακτος μετά τη λήξη της υποχρεώσεώς τους, χωρίς όμως να έχουν τότε τη δυνατότητα να γνωρίζουν σε ποιο ύψος θα πρέπει να περιοριστεί η παραγωγή τους. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1988 στις υποθέσεις 120/86, Mulder, και 170/86, von Deetzen, επιβεβαίωσαν την άποψη ότι ήταν παράνομη η παράλειψη αυτή

του νομοθέτη και, επομένως, η επιβολή της εισφοράς επί της παραγωγής των επαναλαβόντων την παραγωγή γάλακτος παραγωγών. Εντούτοις, με τις αποφάσεις αυτές δεν δόθηκε κάποιο στοιχείο όσον αφορά το ενδεικνυόμενο όριο παραγωγής.

57. Η κατάσταση αποσαφηνίστηκε μόνο μετά την έκδοση του κανονισμού 764/89 στις 20 Μαρτίου 1989. Ωστόσο, θεσπίζοντας τον κανόνα του 60 % όσον αφορά τη χορήγηση των ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που επανέλαβαν την παραγωγή, ο κανονισμός αυτός προέβλεψε μια εντελώς νέα λύση. Ενώ δεν θα υπήρχε, κατά τη γνώμη μου, κανένα πρόβλημα αν ο κανόνας του 60 % είχε θεσπιστεί εξαρχής το 1984, η αναδρομική επιβολή αυτής της νέας λύσεως είναι παράνομη. Οι επαναλαβόντες την παραγωγή γάλακτος παραγωγοί, στους οποίους επιβλήθηκε η εισφορά όταν εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, μπορούσαν λογικά να θεωρήσουν, ύστερα από τις ανωτέρω αποφάσεις του Δικαστηρίου, ότι η επιβολή της εισφοράς ήταν παράνομη και ότι θα εδικαιούντο να αναζητήσουν τα τυχόν καταβληθέντα ποσά, εν πάση περιπτώσει, για τις ποσότητες που αντιστοιχούσαν στο ύψος της προηγουμένης παραγωγής τους. Δεδομένης αυτής της καταστάσεως, ο νομοθέτης δεν μπορούσε να επιβάλει εκ νέου αναδρομικώς την εισφορά. Επιπλέον, είναι άδικη η αναδρομική επιβολή της σε παραγωγούς οι οποίοι, λόγω του αρχικού σφάλματος του κοινοτικού νομοθέτη, αδυνατούσαν πλήρως να προβλέψουν το ενδεικνυόμενο ύψος των ποσοτήτων αναφοράς τους. Ο άδικος χαρακτήρας της νομοθεσίας καθίσταται εντονότερος από το ύψος της εισφοράς, που έχει φύση κυρώσεως.

58. Προσθέτω ότι η αναδρομική επιβολή του κανόνα του 60 % δεν μπορεί να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση ότι εξυπηρετεί τους στόχους του συστήματος της συμπληρωματικής εισφοράς, δεδομένου ότι οι τυχόν πλεονασματικές ποσότητες είχαν ήδη παραχθεί.

59. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ο κανόνας του 60 % δεν μπορεί να ισχύσει για τις προ της 1ης Απριλίου 1989 περιόδους (δηλαδή πριν από την έκτη περίοδο εφαρμογής του συστήματος της εισφοράς) και ότι οι θιγόμενοι παραγωγοί δεν πρέπει να υποχρεωθούν να καταβάλουν συμπληρωματική εισφορά επί της παραγωγής, υπολογιζόμενη με βάση το 100 % των παραδόσεων που πραγματοποιούσαν προτού μετάσχουν στο σύστημα μη εμπορίας ή μετατροπής, δεδομένου ότι τούτο είναι το μόνο δυνατό μέτρο αναφοράς. Είναι αλήθεια ότι, ακόμα και αφού ληφθούν υπόψη οι διαφορές όσον αφορά τα βασικά στοιχεία που προανέφερα, βάσει του ποσοστού 100 % ενδεχομένως ορισμένοι από τους παραγωγούς θα βρεθούν σε καλύτερη θέση, όσον αφορά την περίοδο μέχρι την 1η Απριλίου 1989, σε σχέση με τους παραγωγούς που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος, οι οποίοι έλαβαν ποσότητα αναφοράς ύψους 80 ή 90 % περίπου της προηγουμένης παραγωγής τους. Εντούτοις, και πάλι τονίζω ότι δεν είναι δυνατό να γίνει πραγματική σύγκριση, δεδομένου ότι οι παραγωγοί που συνέχισαν την παραγωγή γάλακτος είχαν τη δυνατότητα να προγραμματίσουν την παραγωγή τους και να αποφύγουν έτσι εντελώς την εισφορά, ενώ οι επαναλαβόντες την παραγωγή δεν είχαν τέτοια δυνατότητα, λόγω της αβεβαιότητας που κυριαρχούσε όσον αφορά το ενδεικνυόμενο όριο παραγωγής.

60. Επισημαίνω ότι οι ανωτέρω παρατηρήσεις δεν σημαίνουν ότι όσοι είχαν προηγουμένως μετάσχει στα συστήματα μη εμπορίας και μετατροπής μπορούσαν να προσδοκούν ότι θα παραγάγουν το 100 % της προηγουμένης παραγωγής τους μεταξύ της ημερομηνίας λήξεως της υποχρεώσεώς τους και της 1ης Απριλίου 1989. Μπορούσαν να προσδοκούν δικαιολογημένα μόνον ότι δεν θα ετύγχαναν λιγότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως απ' ό,τι οι

παραγωγοί που συνέχισαν την παραγωγή, λαμβανομένων υπόψη των αντικειμενικών διαφορών σχετικά με την κατάστασή τους. Το κύριο ζήτημα είναι ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν είχαν τη δυνατότητα να γνωρίζουν σε ποιο ύψος θα καθοριζόταν η παραγωγή αυτή, διότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν είχε προβλέψει τίποτα για την περίπτωσή τους.

Συμπέρασμα

61. Συνεπώς, προτείνω τις ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα του εθνικού δικαστηρίου στην υπόθεση C-189/89, Spagl:

« 1) Το άρθρο 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου είναι ανίσχυρο καθόσον δεν προβλέπει τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς των οποίων η περίοδος μη εμπορίας έληξε σύμφωνα με υποχρέωση αναληφθείσα βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1983 (ή πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 σε ορισμένες περιπτώσεις).

2) Το άρθρο 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου είναι ανίσχυρο καθόσον προβλέπει σε βάρος των παραγωγών οι οποίοι έλαβαν ειδική ποσότητα αναφοράς βάσει της διατάξεως αυτής την υποχρέωση καταβολής πρόσθετης εισφοράς για τις ποσότητες που παρήγαγαν πριν από την έκτη περίοδο εφαρμογής του συστήματος και οι οποίες δεν υπερβαίνουν την ποσότητα γάλακτος που παρέδωσαν ή την ποσότητα ισοδυνάμου γάλακτος την οποία πώλησαν οι παραγωγοί αυτοί κατά τους δώδεκα ημερολογιακούς μήνες που προηγήθηκαν του μήνα καταθέσεως της αιτήσεως για χορήγηση πριμοδοτήσεως μη εμπορίας ή μετατροπής κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77 του Συμβουλίου.

3) Από την εξέταση του άρθρου 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου δεν προέκυψε κανένα περαιτέρω στοιχείο που να επηρεάζει το κύρος της εν λόγω διατάξεως. »

62. Στην υπόθεση C-217/89, Pastätter, προτείνω τις ακόλουθες απαντήσεις:

« 1) Το άρθρο 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου είναι ανίσχυρο καθόσον προβλέπει, σε βάρος των παραγωγών οι οποίοι έλαβαν ειδική ποσότητα αναφοράς βάσει της διατάξεως αυτής, την υποχρέωση καταβολής πρόσθετης

εισφοράς για τις ποσότητες που παρήγαγαν πριν από την έκτη περίοδο εφαρμογής του συστήματος και οι οποίες δεν υπερβαίνουν την ποσότητα γάλακτος που παρέδωσαν ή την ποσότητα ισοδυνάμου γάλακτος την οποία πώλησαν οι παραγωγοί αυτοί κατά τους δώδεκα ημερολογιακούς μήνες που προηγήθηκαν του μήνα καταθέσεως της αιτήσεως για χορήγηση πριμοδοτήσεως μη εμπορίας ή μετατροπής κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77 του Συμβουλίου.

2) Από την εξέταση του άρθρου 3α του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου δεν προέκυψε κανένα περαιτέρω στοιχείο που να επηρεάζει το κύρος της εν λόγω διατάξεως. »